

A Tehetségpontok működésének szabályai

(elfogadta a Nemzeti Tehetségsegítő Tanács 2008. november 19.-i ülésén)

I. A TEHETSÉGPONT FOGALMA, FAJTÁI, EGYÉB ALAPFOGALMAK

Ebben a részben azokat a fontosabb fogalmakat segítünk értelmezni, amelyek a Tehetségpontok rendszerében és működésében elengedhetetlenül fontosak.

1.1. Tehetségpont

A Nemzeti Tehetségsegítő Tanács mind Magyarországon, mind a határon túli magyarok lakta részeken kezdeményezi és támogatja Tehetségpontok megalapítását. A Tehetségpontok **abban segítenek, hogy**

- az érdeklődő fiatalok kapjanak hatékony segítséget tehetségük felismeréséhez és kibontakoztatásához, minél teljesebb és minél személyesebb információhoz jussanak a különböző tehetséggondozó lehetőségekről;
- az intézményi, helyi, térségi és regionális tehetséggondozó kezdeményezések minél intenzívebb kapcsolatrendszerrel tudjanak kiépíteni egymással, a tehetséges fiatalokkal, a tehetséges fiatalok környezetével (szüleivel, tanáraival, stb.), a tehetséggondozásban jártas szakemberekkel, és a tehetséggondozást segítő önkormányzati, egyházi, civil szervezetekkel, vállalkozásokkal és magánszemélyekkel, és hogy
- a tehetséggondozó kezdeményezések minél több emberi és anyagi erőforrást tudjanak bevonni a tehetségsegítés folyamatába.

A Tehetségpontok **négy általános feladatköre:**

- a) tehetségazonosítás,
- b) tehetséggondozás,
- c) tehetség-tanácsadás,
- d) Tehetségpontok hálózatába való bekapcsolódás.

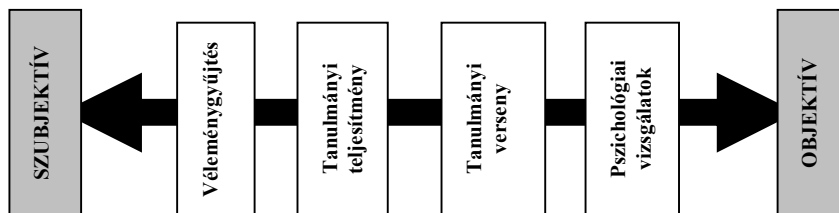
A Tehetségpontok fajtái:

1. *Területi hatókör szerint:*
 - a) helyi (intézményi, települési);
 - b) térségi
 - c) regionális;
 - d) országos (ez a Nemzeti Tehetségtanács által koordinált központpont).
2. *Regisztrált működésük időtartama szerint:*
 - a) alakuló
 - b) már legalább egy éve működő.
3. *A fejlesztésben megcélzott tehetségfajták száma alapján:*
 - a) több tehetségterületre fókuszáló (komplexen funkcionáló);
 - b) egyetlen tehetségterületre koncentráló (részlegesen funkcionáló) Tehetségpont.
4. Életkor szerint

A Tehetségpontoknak megalakulásukat **regisztráltatniuk** (akkreditáltatniuk) **kell**.

1.2. Tehetségazonosítás (tehetség-identifikáció, -diagnosztika)

Olyan egy vagy több lépésből álló vizsgálat, amelynek célja a **potenciális és/vagy kibontakozott tehetségek megtalálása**. Módszerei egy szubjektív-objektív dimenzió mentén sorba rendezve:

Mivel a pedagógiai gyakorlatban elsősorban a potenciális tehetségekkel találkozunk fontos, hogy azonosítási módszereink objektivitásuk mellett prediktívek (előrejelző jellegűek) is legyenek.

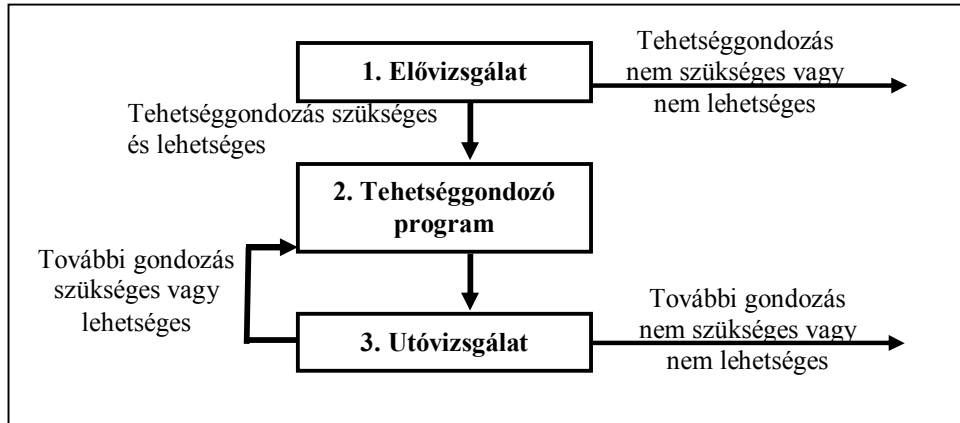
1.3. Tehetseggondozás

A **tehetséges személy teljesítményének kibontakozását segítő tervszerű beavatkozás**.

Célja szerint lehet:

- a tehetséggel összefüggő erős oldal támogatása;
- a tehetséggel összefüggő gyenge oldal fejlesztése;
- a tehetség hatékony fejlesztéséhez szükséges pszichológiai háttértényezők (energia, motiváció, feltöltődés stb.) kibontakoztatása.

A tehetseggondozó programok **hatásvizsgálata** a programok és/vagy módszerek (tovább)fejlesztését, illetve az egyéni fejlesztési tervek kidolgozását és módosítását lehetővé tevő, szabályozó funkcióval, visszacsatolási lehetőséggel bíró tevékenység. „Legegyszerűbb” formája az önkontrollos hatásvizsgálat – ennek sémája:

A programnak tulajdonítható hatás kimutatása az „ilyen volt” (elővizsgálat) és az „ilyen lett” (utóvizsgálat) összevetésén alapul (miután a véletlenszerűség, a váratlan egyéb hatások és a mérési hibák lehetőségét minimalizálni igyekszünk).

1.4. Tehetség-tanácsadás

A tehetség tanácsadás **tartalma szerint** két nagyobb csoportba sorolható:

- a tehetséggel szorosan összefüggő területek: tehetségazonosítás, tehetseggondozás;
- a tehetséggel lazábban összefüggő, de lényeges területek. Például: tanulási problémák, kreativitás, motiválás, pályaorientáció, életvezetési problémák stb.

A **tanácsot kérő személy lehet**: a) a (tehetséges) diák; b) a szülő; c) a tehetségesekkel foglalkozó szakember; d) az intézményvezető; e) (oktatás)politikai döntéshozó; f) a tehetség témakörrel ismerkedő egyéb személy.

II. A TEHETSÉGPONTOK AKKREDITÁCIÓS (SZAKMAI MINIMUM) KÖVETELMÉNYEI

A Nemzeti Tehetségsegítő Tanács és a Tanács jogi képviselőjét ellátó Magyar Tehetségsegítő Szervezetek Szövetsége a 2008-2009-es évekre az alábbiakban rögzíti a különböző szintű Tehetségpontok megalakulásának, munkájuk kialakításának és továbbfejlesztésének alapfeltételeit. A szabályozás legkésőbb 2009 végén, de szükség szerint előbb is áttekintendő és módosítandó.

1. A **Tehetségpontok négy általános feladatköre**: a) tehetségazonosítás, b) tehetséggondozás, c) tehetség tanácsadás, d) tehetséggondozó hálózatban való közreműködés. **Ezek közül egy vagy több területen vállal feladatokat a Tehetségpont.**

2. **Területi hatókörét tekintve** megkülönböztethetünk:

a) *Helyi (lehet intézményi, települési) Tehetségpont-ot.* Feladata: „helyi” szinten végzi a tehetségazonosítást, -gondozást és tanácsadást, hálózatépítést.

b) *Térségi Tehetségpont-ot:* kisebb vagy nagyobb térségi területen végzi és segíti, koordinálja is a tehetségazonosítást, -gondozást és tanácsadást, hálózatépítést.

c) *Regionális Tehetségpont-ot.* Feladata: regionális (legalább megyei vagy nagyobb területre kiterjedő) szinten végzi a tehetségazonosítást, -gondozást és tanácsadást, hálózatépítést.

d) *Nemzeti Tehetségpont-ot:* ez egyedi koordináló szereppel rendelkezik, mivel egyrészt országos, másrészt (a határon túli magyarok lakta területek Tehetségpontjaival kapcsolatban) nemzetközi szervezési, irányítási, hálózatműködtetési feladatokat lát el:

- hálózatépítés, Tehetségpont regisztráció elfogadása vagy elutasítása;
- munkabizottságok működtetése;
- a Tehetséggondozás Nemzeti Programjának megvalósításában való aktív részvétel;
- országos és nemzetközi szintű feladatok koordinálása.

3. **Megalakulásuk ideje, illetve Tehetségpontként regisztrált működésük alapján** kétféle Tehetségpontot különböztethetünk meg: a) alakuló és még egy éve nem működő Tehetségpontot; b) már legalább egy éve működő Tehetségpontot. **Az alábbi táblázatban található minimum követelmények teljesítéséhez a regisztrálástól egy év türelmi idő áll rendelkezésre.**

A Tehetségpont területi hatóköre:	Pedagógiai jellegű diagnosztikai, gondozói, tanácsadói tevékenység ellátáshoz:	Pszichológiai jellegű diagnosztikai, gondozói, tanácsadói tevékenység esetén:
Helyi (intézményi/ települési) Térségi	<p>A tehetséggondozásnak legalább egy részterületén (pl.: intellektuális, sport, művészet, kézügyesség) programot kell indítani, s nyomon követni a tehetséges fiatal fejlődését. Tehetség témában legalább 30 órás akkreditált továbbképzést végzett szakember alkalmazása és/vagy a tehetségazonosítást, -gondozást, tanácsadást érintő pedagógiai, diagnosztikai feladatok ellátásáról szóló, mindkét fél részéről aláírt keretszerződés legalább egy szakemberrel, aki a tehetség témakörben legalább 30 órás akkreditált továbbképzést végzett.</p>	<p>Diplomás pszichológus (lehetőleg a pedagógiai-pszichológia és a tehetség témákban jártas) munkatárs alkalmazása és/vagy a tehetségazonosítást, -gondozást, tanácsadást érintő pszichodiagnosztikai feladatok ellátásáról szóló, mindkét fél részéről aláírt keretszerződés legalább egy pszichológussal, pszichológiai szolgáltatást nyújtó szervezettel.</p>

A Tehetségpont területi hatóköre:	Pedagógiai jellegű diagnosztikai, gondozói, tanácsadói tevékenység ellátáshoz:	Pszichológiai jellegű diagnosztikai, gondozói, tanácsadói tevékenység esetén:
Regionális	Átfogó, rendszerszerű, komplex fejlesztő programok kidolgozása és ezek megvalósításának támogatása, a tehetséggondozás komplex erőforrásainak fejlesztése, együttműködés a térség tehetségfejlesztésben közreműködő intézményeivel, civil szervezeteivel. Tehetségpontok koordinációja, a tehetségek fejlődésének nyomon követése, tehetségfejlesztő szakértők alkalmazása, illetve felsőoktatási intézmények szakembereinek, pedagógiai és pszichológiai tanszékek oktatóinak bevonása. Aktív részvétel a Tehetségpontok hálózatának fejlesztésében, a szakemberek továbbképzésében, programtervezésekben, hatásvizsgálatokban.	
Országos	Az országos hatókörű Nemzeti Tehetségpont fő funkciója a Tehetségpontok működése koordinációjának biztosítása, tehetséges fiatalok nyomon követése, országos és nemzetközi szintű feladatok szakmai irányítása, koordinálása.	

A **Tehetségpontok hálózatának fejlesztésével kapcsolatban** jelenleg nem javasunk szakmai minimum követelményeket bevezetni. Ugyanakkor hangsúlyozzuk, hogy minden Tehetségpontnak feladata a hálózati programba való bekapcsolódás. Ennek elősegítése érdekében fontosnak tartjuk a hálózati program cél- és feladatrendszerének kidolgozását.

A fenti követelményeket messze túlteljesítő és az alábbiakban megfogalmazott ajánlásokat kiváló színvonalon megvalósító Tehetségpontok számára a Nemzeti Tehetségsegítő Tanács és a Tanács jogi képviselőjét ellátó Magyar Tehetségsegítő Szervezetek Szövetsége a 2009-től kezdődően **Kiváló Tehetségpont kitüntetés**et adományoz, és elősegíti, hogy jó gyakorlatukat elterjeszthessék.

III. AJÁNLÁSOK A TEHETSÉGPONTOK JÓ MŰKÖDÉSÉHEZ

Megjegyzés: A Nemzeti Tehetségsegítő Tanács 2009 végén dönti majd el, hogy az alábbi ajánlások közül melyeket teszi kötelezővé, és ezeket a Tehetségpontok mely szintje számára írja elő.

- 1./ Fontos a rugalmasság a Tehetségpontok funkcióinak meghatározásában, hálózatának kezelésében, a funkciókat (például a regionális Tehetségpont státuszát) az érintettek megegyezése alapján kell meghatározni.
- 2./ Elengedhetetlen a hálózatos szerveződésben, hogy egy Tehetségpont más és más koordinációs körökbe is tartozhasson párhuzamosan - különféle szakmai kötődései alapján.
- 3./ Minden egyes Tehetségpontnak ki kell építenie a maga alhálózatát (Tehetségek kuckók).
- 4./ A Tehetségpontoknak nem egymás ellen kell dolgozniuk, hanem éppen ellenkezőleg: azt kell keresni, hogyan tudnak az egyes Tehetségpontok a saját lehetőségeik kihasználásával minél többet nyújtani a tehetségesek fejlődéséhez - egymás segítségével is. Ha „kinövi” a fiatal az adott Tehetségpont szakmai kereteit, tovább kell adni a következő Tehetségpontnak, amely az eddigiéknél többet tud adni a fejlődéséhez. (Ennek precíz módszertanát ki kell dolgozni.)

5./ A működőképesség és fenntarthatóság szempontjából kiemelt kapcsolati körnek számítanak:

- a munkaerőpiac munkaadói szereplői, a térség vállalkozói, a multinacionális cégek, mint lehetséges szponzoráló és általános partnerek,
- az oktatási és művelődési intézmények,
- az önkormányzatok és a különböző háttérintézményeik,
- az adott térség civil szereplői, a szülők és más civil szervezetek,
- a média, különösen a televízió, de az írott, benne az elektronikus sajtó is,
- a Tehetségpontok jövődő hálózatának szereplői, amely kapcsolatrendszer főként az átvehető jó tapasztalatokkal segítheti a pontokat a szakmai hitelesség és a széleskörű igény kielégítése terén.

6./ Kiemelt szerepe kell, hogy legyen a Tehetségpontok sikeres működésében az oktatási intézményekkel való kapcsolatnak, amely kétirányú hatást eredményezhet: a tehetséggondozás „bölcsői”, az iskolák, felsőoktatási intézmények segíthetik a szakszerű munkát a Tehetségpontokon, ez utóbbiak pedig sokszínűbbé tehetik az oktatási intézmények tehetséggondozó palettáját, sokat segíthetnek a tehetségek felkutatásában.

7./ Meg kell teremteni a sikerhez a személyes feltételeket is, fontos a közreműködő szakemberek tanfolyamokon, posztgraduális képzéseken történő felkészítése.

8./ A folyamatos továbbképzéshez elengedhetetlen a Tehetségpontok műhelytalálkozóit rendszeresen megszervezni, biztosítva a keretet a jó tapasztalatok átadásához.

9./ A működéshez szükséges anyagi feltételek megteremtésénél több lábon kell állni a hosszú távú fennmaradáshoz, a Magyar Génius Program forrásai csak az egyik bázist jelenthetik.

10./ A Tehetségpont szolgáltatásait csak non-profit módon, maximum önköltségi áron ajánlhatja fel.

11./ Fontos a szakmai tevékenység (tehetségazonosítás, tehetséggondozás, tehetség tanácsadás, hálózatfejlesztés) külső kontrolljának biztosítása, lehetővé tétele. A Nemzeti Tehetségsegítő Tanács monitoring alapján szükség szerint, de legalább 3 évenként megvizsgálja a regisztráció során vállalt feladat végrehajtását, a minimum követelményeknek való megfelelés teljesülését.

12./ A Tehetségpontok tehetséggondozó tevékenységüket önkontrollos hatásvizsgálattal is szabályozzák, ellenőrizték. A hatásvizsgálattal alá nem támasztott tehetséggondozás nem tekinthető bizonyítottnak. A pályázati rendszerben a hatásvizsgálatokra nagy hangsúlyt kell helyezni, hogy az anyagi támogatás oda kerüljön, ahol az bizonyíthatóan „jó helyen” van.

IV. A TEHETSÉGPONTOK SZÁMÁRA KÉSZÜLŐ MÓDSZERTANI ÚTMUTATÓK TÉMAKÖREI

Megjegyzés: A módszertani útmutatók sorrendje elkészítésük majdani sorrendje lesz.

Témakör:	Miért fontos ez a témakör?
1. A tehetséggondozás szakmai fogalomrendszere	A Tehetségpontok alapfeladataihoz szükségesek ezek (szakmai minimumkövetelmény).
2. Tehetségazonosítás	
3. Tehetség-tanácsadás	
4. Tehetséggondozás	
5. Hálózatfejlesztés	A Tehetségpontok együttműködésében alapvető módszertani elem.
6. Konfliktuskezelés	Az együttműködés alapvető személyi feltétele mind a tehetségek, mind a tehetséggondozók, mind pedig a Tehetségpontok között.
7. Tehetségpontok adatkezelésének jogi és informatikai (szoftverhasználati) alapjai, algoritmusai	Központi adatbázis információinak fel- és letöltése, használata is a Tehetségpontok tevékenységének részét fogja képezni. Ennek adatvédelmi, jogi hátterét ismerni kell, hogy ne legyen jogsértő az adathasználat. Másrészt az adatbázis és az azt kezelő szoftverek használatához is érdemes felhasználói segédletet, kézikönyvet előállítani.
8. Hogyan adják át egymásnak a Tehetségpontok a tehetséges fiatal?	A tehetséges fiatal „átadása” egyik Tehetségpontból a másikba akár csak bizonyos részterület fejlesztésére igen fontos személyiségi jogi, pedagógiai, pszichológiai és szervezési kérdéseket vet fel, amelyeket érdemes jól átgondolni.
9. Fenntartható Tehetségpont	A Tehetségpontok önfenntartó működésének egyik anyagi támasza a pályázati forrásból származó bevétel lesz.
10. Marketing, menedzsment	A Tehetségpontok önfenntartó működéséhez marketing, menedzsment jellegű kompetenciák is szükségesek.
11. Képességfejlesztés	Gyakran hivatkozott tehetségkonceptiók (pl. Mönks-Renzulli, Czeizel) komponensei, amelyek egyben a tehetségfejlesztés gyakori célterületei.
12. Kreativitásfejlesztés	
13. Motiválás	
14. A szociális környezet alakítása	
15. Személyiségfejlesztés	A pszichoszociális fejlődés zavaraitól a tehetségesek sem mentesek, sőt a fejlődési disszinkronia (a különböző kognitív, motoros, emocionális, interperszonális stb.) területek nem egyforma ütemben történő fejlődése is előfordulhat.
16. Kommunikációfejlesztés	A kimagasló teljesítmények közzétételének, a team-munkának, az önérvényesítésnek és a hétköznapi élethelyzetek megoldásának hatékonysága várható a kommunikációfejlesztéstől.
17. Tanulásfejlesztés	A hosszú távú egyéni karrier (és/vagy az önálló tanulás) elősegítése is lényeges tehetséggondozó feladatkör.
18. Kutatásmódszertan	A kutatás a gazdagító programok „eszköze” + a Tehetségpontoktól elvárható feladat a kutatási tevékenység.
19. A tehetség nyomon követése	A tehetségek nyomon követése, horizontális vizsgálatai kiemelt jelentőségű az eredményesség megítélése szempontjából.